

LT

LT

LT

EUROPOS KOMISIJA

Bruselis, 2011.1.31
KOM(2011) 19 galutinis

Pasiūlymas

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl politinių priemonių, kuriomis siekiama mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių

SEK(2011) 98 galutinis
SEK(2011) 97 galutinis
SEK(2011) 96 galutinis

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

2010 m. birželio mėn. Europos Vadovų Taryba priėmė strategiją „Europa 2020“, pagrįstą trimis vienas kitą papildančiais pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo prioritetais. Vienas iš penkių pagrindinių jos tikslų – iki 2020 m. ES sumažinti mokyklos nebaigusią asmenų dalį¹ iki 10 proc. ar dar daugiau. Šiuo metu apie 6 mln. ES jaunuolių mokyklą palieka įgiję tik pagrindinį ar žemesnį išsilavinimą. Negalima leisti, kad tai toliau tęstųsi. Užskirsti kelių mokyklos nebaigimui yra itin svarbu tiek siekiant kovoti su neigiamomis skurdo ir socialinės atskirties pasekmėmis vaikų vystymuisi, tiek siekiant geriau parengti vaikus ir nutraukti nepalankios padėties perdavimo iš kartos į kartą ciklą.

ES atsigaunant po ekonomikos krizės, ekonomikos augimas priklausys nuo geresnių įgūdžių, o žemos kvalifikacijos darbuotojai turės vis mažiau darbo galimybių. Didelis mokyklos nebaigusią asmenų skaičius – pažangaus ir integracinio augimo kliūtis. Jis turi neigiamo poveikio jaunimo užimtumui, dėl jo didėja skurdo bei socialinės atskirties rizika. Mokyklos nebaigimas reiškia neišnaudotas jaunuolių galimybes ir prarastas socialines bei ekonomines galimybes. Intensyvus mokyklos nebaigusią jaunuolių skaičiaus mažinimas – pagrindinė investicija į ES gerovę ir socialinę sanglaudą ateityje.

Mokyklos nebaigimas nėra nauja problema, tačiau ji didėja. Beveik prieš dešimtmetį Švietimo ministrų taryba nusistatė tikslą sumažinti mokyklos nebaigusią asmenų skaičių, atspindintį visų valstybių narių politinį prioritetą. Šioje srityje padaryta pažanga (minėtas skaičius sumažintas nuo 17,6 proc. 2000 m. iki 14,4 proc. 2009 m.²), tačiau ji nėra pakankama, o jos tempas yra per lėtas, kad būtų pasiektas 2020 m. tikslas. Yra daugybė valstybių narių gerosios patirties pavyzdžių, tačiau bendras politinis metodas daugelyje šalių nėra nei pakankamai veiksmingas, nei pakankamai strategiškai. ES gali suteikti papildomos naudos padėdama valstybėms narėms rengti veiksmingesnius politinius metodus ir taip sparčiau pagerinti padėtį.

Mokyklos nebaigimo priežastys yra labai asmeninės, tačiau mokslus metantys asmenys paprastai priklauso blogesnėje socialinėje ir ekonominėje padėtyje esančių asmenų grupėms ir yra kilę iš menkai išsilavinusių šeimų. Didžiausią švietimo ir mokymo įstaigų nebaigusią asmenų dalį sudaro asmenys iš pažeidžiamų grupių ir jaunuoliai, turintys specialiųjų švietimo poreikių. Berniukai daug dažniau linkę nebaigti mokyklos nei mergaitės. Vidutinis ES pirmos kartos migrantų, nebaigusią mokyklos, rodiklis yra dvigubai didesnis nei vietinių; kai kuriose šalyse daugiau kaip 40 proc. migrantų jaunuolių yra nebaigę mokyklos. Mokyklos nebaigiančių romų dalis yra dar didesnė.

Moksleiviai, kurie patiria sunkumų bendrojo lavinimo mokyklose, dažnai pereina į profesines mokyklas. Todėl profesinėms mokykloms tenka ypatinga atsakomybė ir uždavinys mažinant mokyklos nebaigusią asmenų skaičių. Profesinės mokyklos gali padidinti motyvaciją mokytis, pasiūlyti moksleiviams daugiau laisvės bei tinkamesnį mokymą ir tiesiogiai atsižvelgti į jaunuolių su darbo rinka susijusius siekius.

¹ Terminas „mokyklos nebaigimas“ reiškia visas mokymo nutraukimo prieš įgyjant vidurinį ar lygiavertį profesinį išsilavinimą formas.

² Eurostatas, Darbo jėgos tyrimas, 2010 m.

Nepaisant to, kad pažanga mažinant mokyklos nebaigusių asmenų skaičių lėta visoje Europoje, kai kurios valstybės narės pasiekė puikių rezultatų. Tačiau atsižvelgiant į bendrą darbą taikant atvirąjį koordinavimo metodą, lyginamuosius duomenis ir analitinius tyrimus paaiškėja, kad svarbiausi sėkmingų politinių priemonių aspektai yra tvirti mokyklos nebaigimo priežasčių ir dažnumo įrodymai, šios problemos sprendimo priemonių nuoseklumas ir darna, tarpsektorinio pobūdžio bendradarbiavimas ir taikomų metodų išsamumas. Mokyklos nebaigimo problemą reikia spręsti įvairiais – socialiniu, jaunimo, šeimos, sveikatos, vietos bendruomenės, užimtumo ir švietimo – politiniais lygmenimis. Svarbų vaidmenį mažinant mokyklos nebaigusių asmenų skaičių atlieka platesnės švietimo koncepcijos, kaip antai kultūrinis švietimas, bendradarbiavimas su įmonėmis ar kitomis suinteresuotosiomis šalimis už mokyklos ribų, sportas, – tai skatina kūrybiškumą, naujovišką mąstymą, kultūrų dialogą ir socialinę sanglaudą.

Atsižvelgiant į švietimo srityje griežtai taikomą subsidiarumo principą ir švietimo sistemų įvairovę, neįmanoma ir nepageidaujama siūlyti visoms valstybėms narėms bendro sprendimo. Nekeičiant *status quo* padaryta pažanga yra gerokai mažesnė, palyginti su bendrai švietimo ministrų nustatytu ir Europos Vadovų Tarybos patvirtintu užmoju. Todėl Komisija nusprendė, kad Tarybos rekomendacija yra veiksmingiausias būdas nustatyti sistemą, pagal kurią valstybėse narėse galėtų būtų parengtas visapusiškas metodas, kuris padėtų įgyvendinti vieną pagrindinių strategijos „Europa 2020“ tikslų.

Rekomendacija bus sustiprintos valstybių narių pastangos, padedant joms rengti politines priemones, kuriomis būtų nustatomos mokyklos nebaigimo priežastys ir ši problema sprendžiama atsižvelgiant į mokymosi visą gyvenimą perspektyvą, atsisakyti atskirų priemonių, kuriomis kovojama su mokyklos nebaigimo problema, įgyvendinimo ir nustatyti išsamias strategijas, spręsti šią problemą kaip reiškinį, svarbų kelioms susijusioms politikos sritims, įtraukti visas suinteresuotąsias šalis ir sistemingiau bei nuosekliau taikyti politines intervencines priemones.

Rekomendacija, kurioje nustatytos pagrindinės suderintos, išsamios ir įrodymais pagrįstos kovos su mokyklos nebaigimo problema politinės priemonės, siekiama:

- nustatyti pamatinę sistemą, siekiant padėti valstybėms narėms parengti veiksmingesnes kovos su mokyklos nebaigimo problema politines priemones,
- padėti valstybėms narėms jas įgyvendinti,
- žymiai sumažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių visose valstybėse narėse.

2. KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS REZULTATAI IR POVEIKIO VERTINIMAS

Pasiūlymas grindžiamas 2006–2010 m. valstybių narių darbu pagal atvirąjį koordinavimo metodą, kurį atliekant daugiausia dėmesio skirta galimybėms ir socialinei įtraukčiai mokymosi visą gyvenimą srityje. Politinės sistemos esmė išsamiai aptarta su įvairiomis suinteresuotosiomis šalimis: švietimo ministerijomis, mokyklinio ugdymo ir profesinio mokymo srities Europos suinteresuotųjų šalių organizacijomis, vaikų teises ginančiomis ir jų gerovę užtikrinančiomis organizacijomis ir migrantų bei romų organizacijomis. Mokyklos nebaigimo tema taip pat aptarta dvejose viešosiose konsultacijose „XXI a. mokyklos“ (2007 m.) ir „Migracija ir švietimas“ (2008 m.). Suinteresuotosios šalys tvirtai pritarė idėjai nacionalines pastangas remti ES lygmens veiksmais ir pabrėžė, kad ekonomikos sunkmečiu

problema būtina spręsti nedelsiant. Pirmininkaujant Belgijai 2010 m. liepos mėn. surengtame ministrų seminare pažymėta būtinybė valstybėms narėms dažniau dalytis gerąja patirtimi ir pritarta pasiūlymams, kad Sąjunga turėtų parengti lanksčią politinę sistemą, grindžiamą patirtimi, sukaupia sprendžiant tokius klausimus, kaip Europoje visuotinis moksleivių bendrųjų gebėjimų nustatymas.

Poveikio vertinimo valdyba 2010 m. rugsėjo 24 d. pateikė pirmąją nuomonę dėl poveikio vertinimo, o 2010 m. spalio 22 d. paskelbė teigiamą nuomonę dėl peržiūrėto poveikio vertinimo ataskaitos. Galutinėje poveikio vertinimo ataskaitoje atsižvelgta į valdybos pastabas.

3. TEISINIAI PASIŪLYMO ASPEKTAI

Siūlomų veiksmų santrauka

Rekomendacijoje nustatyti svarbiausi darnios, išsamios ir įrodymais pagrįstos kovos su mokyklos nebaigimo problema politikos aspektai, kuriuos sudaro prevencinės, intervencinės ir kompensacinės priemonės. Šios priemonės susijusios su visais švietimo ir mokymo lygmenimis, struktūriniais švietimo ir mokymo sistemų aspektais, galimomis mokyklos lygmens intervencinėmis priemonėmis ir individualia parama moksleiviams, kuriems kyla mokyklos nebaigimo pavojus.

Rekomendacijoje atsižvelgta į faktą, kad mokyklos nebaigimas yra sudėtingas reiškinys, kurio ypatumai įvairiose šalyse, tarp regionų ir kartais net pačiuose regionuose skiriasi. Todėl būtina ne tik stebėti problemą, bet ir imtis subsidarumo principą atitinkančių, pritaikytų veiksmų. Rekomendacija taip pat siekiama padėti toliau dalytis gerąja patirtimi ir plėtoti politiką taikant atvirąjį koordinavimo metodą.

Rekomendacijoje valstybės narės raginamos:

- nustatyti svarbiausius veiksnius, dėl kurių nebaigiama mokykla, ir stebėti nacionalinio, regionų ir vietos lygmenų pokyčius;
- remiantis konkrečiomis aplinkybėmis, rengti ir įgyvendinti išsamias tarpsektorines politines priemones, skirtas mokyklos nebaigimo problemai įveikti.

Rekomendacijoje Europos Komisija raginama remti nacionalinio lygmens politines priemones:

- stebint pokyčius valstybėse narėse ir skatinant savitarpio mokymąsi ir dalijimąsi gerąja patirtimi;
- remiant politines priemones, kuriomis siekiama mažinti mokyklos nebaigusiu asmenų skaičių, visose atitinkamose Komisijos administruojamose veiklos srityse, kurių tikslinė grupė – vaikai bei jaunimas, ir skatinant tarpsektorinį bendradarbiavimą;
- pradedant analizes, lyginamuosius mokslinius tyrimus ir bendradarbiavimo projektus.

Teisinis pagrindas

Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 165 straipsnį Europos Sąjunga prie geros kokybės švietimo plėtojimo prisideda skatindama valstybių narių bendradarbiavimą ir prireikus paremdama bei papildydama jų veiksmus. SESV 166 straipsnyje kalbama apie profesinio mokymo politikos, kuria remiami ir papildomi valstybių narių veiksmai, įgyvendinimą. Siūloma rekomendacija siekiama sustiprinti valstybių narių pastangas kovojant su bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų nebaigimo problema. Siekiant padėti valstybėms narėms, joje pateikta tikslinių ir išsamių politinių kovos su mokyklos nebaigimo problema priemonių rengimo sistema.

Remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 9 straipsniu, pagal kurį Sąjunga, nustatydamą savo politikos kryptis ir veiksmus, „atsižvelgia į reikalavimus, susijusius su didelio užimtumo skatinimu, tinkamos socialinės apsaugos užtikrinimu, kova su socialine atskirtimi, aukšto lygio švietimu, mokymu ir žmonių sveikata“, siūlomoje rekomendacijoje pabrėžiama būtinybė Komisijos ir valstybių narių politinėmis priemonėmis ir programomis kovoti su mokyklos nebaigimo problema.

Subsidiarumo, papildomumo ir proporcingumo principai

Siūloma rekomendacija siekiama prisidėti prie kokybiško švietimo ir mokymo ir padėti valstybėms narėms vykdyti darbus, kuriuos jos įsipareigojo atlikti pagal strategiją „Europa 2020“. Ja skatinamas politikos plėtojimas valstybėse narėse ir mokymasis iš gerosios patirties pavyzdžių, siekiant padėti valstybėms narėms parengti išsamias strategijas, pagal kurias būtų nuosekliai mažinamas mokyklos nebaigusių asmenų ir žemą kvalifikaciją turinčių suaugusiųjų skaičius. Rekomendacijoje nustatyta sistema, pagal kurią valstybės narės gali veiksmingiau rengti politines kovas su mokyklos nebaigimo problema priemonėmis. Atsižvelgdamos į savo padėtį, valstybės narės ir toliau pačios sprendžia, kokias politines priemones pasirinkti. Todėl šis pasiūlymas atitinka subsidiarumo principą.

Rekomendacija siekiama sustiprinti politinį įsipareigojimą vykdyti reformas, kurios negali būti įgyvendintos vien tik pasitelkiant ES švietimo ir mokymo programas ar struktūrinius fondus. Be to, joje pabrėžiama būtinybė koordinuoti politiką ir imtis įvairių politinių veiksmų, nesutelkiant viso dėmesio vien tik švietimo politikos priemonėms taikant atvirąjį koordinavimo metodą pagal programą „Švietimas ir mokymas 2020“. Tačiau įgyvendinimo metodai išlieka pačių valstybių narių atsakomybė; jie parenkami atitinkamu lygmeniu ir pagal nacionalines, regionų ir (arba) vietos aplinkybes, todėl pasiūlymas atitinka proporcingumo principą.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Pasiūlymas ES biudžetui poveikio neturi.

5. NEPRIVALOMI DUOMENYS

Nėra duomenų.

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl politinių priemonių, kuriomis siekiama mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 165 ir 166 straipsnius,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) Siekiant kai kurių pagrindinių strategijos „Europa 2020“³ tikslų, būtina mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių⁴. Joje aptariami siekiai, susiję tiek su pažangiu augimu keliant švietimo ir mokymo lygį, tiek su integraciniu augimu sprendžiant problemas, susijusias su vienu iš didžiausių nedarbo ir skurdo rizikos veiksnių. Todėl vienas pagrindinių strategijos „Europa 2020“ tikslų – sumažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių nuo 14,4 proc. 2009 m. iki 10 proc. 2020 m. Valstybės narės įsipareigojo nustatyti nacionalinius tikslus, atsižvelgdamos į savo atitinkamą pradinę padėtį ir nacionalines aplinkybes.
- (2) Integruotose strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo gairėse valstybės narės raginamos imtis visų būtinų priemonių, kad būtų užkirstas kelias mokyklos nebaigimui⁵.
- (3) Pavyzdinėje iniciatyvoje „Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi planas“⁶ padėtas veiksmų pagrindas socialinei ir teritorinei sanglaudai užtikrinti ypatingą dėmesį skiriant tam, kad būtų nutrauktas su blogesne padėtimi susijęs ciklas ir sustiprinti prevenciniai veiksmai. Joje nagrinėjamas vienas pagrindinių strategijos „Europa 2020“ tikslų – per ateinančią dešimtmetį padėti išbristi iš skurdo ir socialinės atskirties bent 20 mln. europiečių.
- (4) Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinės iniciatyvos „Judus jaunimas“ tikslas – „siekti geresnių Europos aukštojo mokslo įstaigų rezultatų ir didinti jų tarptautinį patrauklumą, gerinti visų lygių švietimo ir mokymo kokybę ES, derinant kompetenciją ir lygias galimybes, skatinant studentų ir stažuotojų judumą, ir gerinti jaunimo užimtumo padėtį“⁷.

³ COM(2010) 2020.

⁴ Terminas „mokyklos nebaigimas“ reiškia visas mokymo nutraukimo prieš įgyjant vidurinę ar lygiavertę profesinį išsilavinimą formas.

⁵ OL L 308, 2010 11 24, p. 50.

⁶ COM(2010) 0758.

⁷ „Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija“, COM(2010) 2020.

- (5) 2003 m. gegužės mėn. Tarybos išvadose dėl darbo programos „Švietimas ir mokymas 2010“ priėmimo⁸ teigiama, kad 2010 m. mokyklos nebaigusių asmenų dalis turėtų būti mažesnė nei 10 proc. (mokyklos nebaigę asmenys apibrėžiami kaip švietimo ar mokymo įstaigose nebesimokantys 18–24 m. amžiaus asmenys, turintys tik pagrindinį ar žemesnį išsilavinimą). Šis lyginamasis standartas nebuvo pasiektas. Šiuo metu vidurinės mokyklos nebaigia vienas iš septynių jaunuolių.
- (6) Mokyklos nebaigimo priežastys įvairiose šalyse ir regionuose labai skiriasi. Politines priemones, kuriomis siekiama mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių, būtina pritaikyti prie konkrečių regiono ar šalies aplinkybių; nėra vieno sprendimo visoms valstybėms narėms.
- (7) Nepaisant šalių ir regionų skirtumų, visose valstybėse narėse yra svarių įrodymų, kad mokyklos nebaigimo problema yra aktualesnė blogesnėje padėtyje esančių ir pažeidžiamų asmenų grupėms. Be to, didžiausią švietimo ir mokymo įstaigų nebaigusių asmenų dalį sudaro jaunuoliai, turintys specialiųjų poreikių. Mokyklos nebaigimas nulemia tiek nepalankią socialinę padėtį, tiek nuolatinę socialinės atskirties riziką.
- (8) 2009 m. lapkričio 26 d. Tarybos išvadose dėl vaikų iš migrantų šeimų švietimo⁹ nurodyta, kad moksleiviai iš migrantų šeimų paprastai dažniau linkę nebaigti mokyklos, nors daugeliui jų mokykloje sekasi gerai. Vidutinis mokyklos ES nebaigusių migrantų rodiklis dvigubai didesnis nei vietos moksleivių. Remiantis turimais duomenimis mokyklos nebaigusių romų rodiklis yra dar didesnis.
- (9) 2008 m. gegužės 22 d. Tarybos išvadose dėl suaugusiųjų mokymosi¹⁰ pripažinta suaugusiųjų mokymosi reikšmė sprendžiant mokyklos nebaigimo problemą, kai kvalifikacijos neįgijusiems suaugusiems suteikiama antra galimybė, daugiausia dėmesio skiriant visų pirma pagrindinių bei IT įgūdžių ugdymui ir kalbų mokymuisi.
- (10) 2007 m. lapkričio 15 d. Tarybos rezoliucijoje dėl naujų gebėjimų naujoms darbo vietoms¹¹ pabrėžta būtinybė didinti bendrą įgūdžių lygį ir teikti pirmenybę asmenų, kuriems gresia ekonominė ir socialinė atskirtis, visų pirma mokyklos nebaigusių asmenų, švietimui ir mokymui. Pažymėta, kad būtina teikti profesinio orientavimo paslaugas ir parengti individualius mokymo planus darbo ieškantiems asmenims ir plėtoti formaliojo bei neformaliojo mokymosi ir savimokos rezultatų patvirtinimo priemones.
- (11) 2010 m. gegužės mėn. išvadose dėl švietimo ir mokymo socialinio aspekto¹² Taryba pritarė, kad siekiant sėkmingai užkirsti kelią mokyklos nebaigimui, būtina vietos, regionų ir nacionaliniu lygmenimis plėtoti žinias apie asmenų, kuriems kyla pavojus nebaigti mokyklos, grupes ir sistemas, pagal kurias būtų iš anksto nustatoma, kam kyla toks pavojus, ir padarė išvadą, kad turėtų būti įgyvendinamos išsamios tarpsektorinės

⁸ 2003 m. gegužės 5–6 d. Tarybos išvados dėl Europos švietimo ir mokymo vidurkio rodiklių (lyginamųjų standartų) (dok. 8981/03).

⁹ OL C 301, 2009 12 11, p. 5.

¹⁰ OL C 140, 2008 6 6, p. 10.

¹¹ OL C 290, 2007 12 4, p. 1.

¹² OL C 135, 2010 5 26, p. 2.

strategijos, pagal kurias vykdoma visose mokyklose taikoma sisteminga politika, kuria atsižvelgiama į įvairius mokyklos nebaigimo veiksnius.

- (12) Švietimo reformų poveikiui pajusti reikia laiko. Tam, kad per artimiausią dešimtmetį būtų sumažintas mokyklos nebaigusiu asmenų skaičius ir pasiektas strategijos „Europa 2020“ tikslas, būtina kuo greičiau įgyvendinti išsamias tarpsektorines mokyklos nebaigusiu asmenų skaičiaus mažinimo strategijas.
- (13) Bendra europine visapusiškų metodų sistema, kuria siekiama mažinti mokyklos nebaigusiu asmenų skaičių, galima padėti valstybėms narėms peržiūrėti taikomas politines priemones, pagal strategiją „Europa 2020“ parengti nacionalines reformų programas, atnaujinti ir nustatyti naujas strategijas, kurios darytų didelį poveikį ir teiktų didelės ekonominės naudos. Ja taip pat galėtų būti remiamasi vykdant bendradarbiavimą pagal atvirąjį koordinavimo metodą ir naudojant ES finansavimo priemones,

REKOMENDUOJA VALSTYBĖMS NARĖMS:

Naudotis šios rekomendacijos priede pateikta sistema, kad galėtų:

1. nustatyti svarbiausius veiksnius, dėl kurių nebaigiama mokykla, ir stebėti šio reiškinio ypatumus nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis, kad galėtų nustatyti tikslines ir veiksmingas įrodymais pagrįstas politines priemones;
2. remdamosi nacionaliniais strategijos „Europa 2020“ tikslais, iki 2012 m. pabaigos priimti išsamias mokyklos nebaigusiu asmenų skaičiaus mažinimo strategijas ir užtikrinti jų įgyvendinimą; šias strategijas turėtų sudaryti prevencinės, intervencinės ir kompensacinės priemonės;
3. užtikrinti, kad šioje strategijoje būtų numatytos tinkamos priemonės valstybių narių piliečių, kuriems kyla didesnis pavojus nebaigti mokyklos, grupėms, kaip antai vaikams iš blogesnėje socialinėje ir ekonominėje padėtyje esančių šeimų, migrantų ar romų šeimų, arba turintiems specialiųjų švietimo poreikių;
4. užtikrinti, kad šios strategijos būtų susijusios tiek su bendruoju lavinimu, tiek su profesiniu rengimu bei mokymu, ir jiems būdingomis problemomis;
5. visose su vaikais ir jaunimu susijusiose politikos srityse integruoti priemones, kuriomis remiamas mokyklos nebaigusiu asmenų skaičiaus mažinimas, ir derinti skirtingų politikos sektorių ir suinteresuotųjų šalių veiklą, siekiant padėti asmenims, kuriems kyla mokyklos nebaigimo pavojus ir kurie jau metė mokyklą, kadangi mokyklos nebaigimas yra sudėtinga problema, kurios neįmanoma išspręsti vien tik švietimu ir mokymu,

PRAŠO KOMISIJOS:

1. Prisidėti prie valstybių narių pastangų, stebint valstybių narių pokyčius, kad būtų nustatytos tendencijos.
2. Remti nacionalinių strategijų rengimą bei dalijimąsi gerąja patirtimi ir sudaryti sąlygas veiksmingam valstybių narių savitarpio mokymuisi dalijantis žiniomis apie priemones, kuriomis siekiama mažinti mokyklos nebaigusiu asmenų skaičių ir gerinti vaikų, kuriems iškilęs mokyklos nebaigimo pavojus, mokymosi rezultatus.

3. Į visus atitinkamus ES veiksmus, susijusius su vaikais ir jaunimu, integruoti priemonės, kuriomis skatinama mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių.
4. Remti veiksmingų politinių priemonių, kuriomis būtų sprendžiama mokyklos nebaigimo problema, rengimą vykdant lyginamuosius ir mokslinius tyrimus.
5. Užtikrinti, kad bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis, ES mokymosi visą gyvenimą programa, Europos struktūrinių fondų lėšomis ir bendrąja mokslinių tyrimų ir inovacijų programa būtų padedama įgyvendinti nacionalines strategijas.
6. Reguliariai pranešti apie pažangą siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslo, susijusio su mokyklos nebaigiančių asmenų skaičiaus mažinimu (pateikiant metinę augimo apžvalgą) ir įgyvendinant nacionalines strategijas (pateikiant ataskaitą dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos („Švietimas ir mokymas 2020“)), pirmą kartą kaip 2015 m. bendros pažangos ataskaitos dalį.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas

PRIEDAS

Išsamių politinių priemonių, kuriomis siekiama mažinti mokyklos nebaigusią asmenų skaičių, sistema

Mokyklos nebaigusią asmenų skaičiaus mažinimo strategijos turėtų būti pagrįstos nacionalinio, regionų ir vietos lygmens su šiuo reiškiniu susijusių sąlygų analize, nes vidutiniais rodikliais įvairių regionų ir šalių skirtumai išreiškiami nepakankamai. Mokyklos nebaigusią asmenų grupė yra nevienalytė, o asmeninės mokyklos nebaigimo priežastys labai skirtingos. Svarbūs veiksniai yra šeimos kilmė ir socialinės bei ekonominės aplinkybės, kaip antai darbo rinkos trauka. Jų poveikis priklauso nuo švietimo ir mokymo sistemos struktūros, turimų mokymosi galimybių ir mokymosi aplinkos. Mažinant mokyklos nebaigusią asmenų skaičių labai svarbu koordinuoti su vaikų ir jaunuolių gerove, socialine apsauga, jaunimo užimtumu ir būsimomis karjeros perspektyvomis susijusią politiką.

1. PAGRINDINIŲ VEIKSNIŲ NUSTATYMAS IR STEBĖSENA

Mokyklos nebaigimo priežastys yra sudėtingos ir įvairios, tačiau dažnai jos susijusios su blogesne socialine ir ekonomine padėtimi, menką išsilavinimą turinčiomis šeimomis, atskirtimi švietimo ir mokymo įstaigose arba prastais mokymosi rezultatais, darbo rinkos traukos veiksniais ir (arba) įvairiomis socialinėmis, emocinėmis ir mokymosi problemomis, dėl kurių kyla pavojus, kad moksleiviai mes mokyklą.

Reikia atsižvelgti į tai, kokio tipo švietimo įstaigoje moksleiviai mokosi. Kai kuriose valstybėse narėse moksleiviai, kurie patiria sunkumų bendrojo lavinimo mokykloje, dažnai pasirenka profesines mokyklas. Todėl profesinėms mokykloms tenka ypatinga atsakomybė ir uždavinys mažinant mokyklos nebaigusią asmenų skaičių. Įrodymais pagrįstomis politinėmis priemonėmis daugiausia dėmesio turi būti skiriama tiek bendrojo lavinimo, tiek profesinių mokyklų veiklai.

Norint parengti įrodymais pagrįstas ir ekonomiškai politines priemones kovai su mokyklos nebaigimo problema, būtina rinkti ir kaupti su šiuo reiškiniu susijusius duomenis. Taip būtų galima atlikti vietos, regionų ir nacionalinio lygmens analizę. Šie duomenys galėtų būti informacija apie mokyklos nebaigusią asmenų dalį, perėjimą iš vieno švietimo lygmens į kitą, taip pat apie mokyklos nelankymą ir jos vengimą.

- Renkant informaciją būtų galima nustatyti pagrindines mokyklos nebaigimo priežastis, susijusias su skirtingomis moksleivių grupėmis, mokyklomis, švietimo ir mokymo įstaigų tipais, savivaldybėmis ar regionais.
- Sujungus mokyklos nebaigimo duomenis ir sociologinius bei ekonominius duomenis galima naudoti tikslingesnes priemones ir politiką. Tą lengviau padaryti galima taip pat renkant ir analizuojant informaciją apie mokyklos nebaigusią asmenų motyvą, jų užimtumą ir karjeros perspektyvas.
- Gerinant strategijas ir programas, kuriomis didinamos moksleivių galimybės gerai mokytis, svarbu remtis galiojančių politinių priemonių, kuriomis siekiama mažinti mokyklos nebaigusią asmenų skaičių, efektyvumo ir veiksmingumo vertinimu.

2. POLITINĖ SISTEMA

Išsamias strategijas sudaro įvairios politinės priemonės, skirtingų politikos sektorių koordinavimas ir priemonių, kuriomis remiamas mokyklos nebaigusių asmenų skaičiaus mažinimas, sąsajos su kitomis priemonėmis, kurių tikslinė grupė yra vaikai ir jaunuoliai. Tai yra daugiausia socialinės politikos ir rėmimo priemonės, taip pat užimtumo, jaunimo, šeimos ir integracijos politika. Horizontalus skirtingų suinteresuotųjų šalių koordinavimas ir vertikalus skirtingų valdžios lygmenų koordinavimas yra vienodai svarbūs. Mokyklos nebaigimo problemos sprendimo strategijas turėtų sudaryti prevenciniai, intervenciniai ir kompensaciniai aspektai. Valstybės narės išsamias strategijų sudedamąsias dalis turėtų parinkti atsižvelgdamos į savo pačių aplinkybes ir sąlygas.

2.1 Prevencinių politinių priemonių tikslas – užkirsti kelią problemai jai dar neišryškėjus. Tokiomis priemonėmis užtikrinamos geresnės švietimo ir mokymo paslaugos, siekiant skatinti geresnius mokymosi rezultatus ir šalinti kliūtis gerai mokytis.

Jų tikslas – iš anksto suteikti tvirtą pagrindą moksleiviams išnaudoti savo mokymosi potencialą ir sėkmingai integruotis mokyklose.

- (1) Kokybiškas ikimokyklinis ugdymas ir priežiūra naudinga visiems vaikams, visų pirma kilusiems iš blogesnėje padėtyje esančių šeimų, įskaitant migrantus ir romus. Tai užtikrina didesnę fizinę vaiko gerovę, socialinę ir emocinę raidą, kalbos ir pagrindinius kognityvinius įgūdžius. Ikimokyklinis ugdymas ir priežiūra turėtų būti kokybiški, įperkami ir prieinami blogesnėje padėtyje esančioms šeimoms, taip pat turėtų būti užtikrintas pakankamas pedagogų skaičius.

Šiomis priemonėmis sprendžiami švietimo ir mokymo sistemų organizavimo, mokyklų išteklių, individualių mokymosi programų prieinamumo, pakeičiamumo ir lankstumo klausimai, taip pat lyčių nelygybės ir iš blogesnėje padėtyje esančių šeimų kilusių vaikų, kurių gimtoji kalba yra kita, rėmimo klausimai.

- (1) Didesnės mokymosi galimybės – ilgesnis privalomasis švietimas arba galimybės mokytis kitos nei įprasta amžiaus grupės asmenims – gali turėti įtakos jaunuolių ir jų šeimų elgsenai ir padidinti vidurinę mokyklą baigusiu asmenų skaičių.
- (2) Įgyvendinant aktyvią segregacijos šalinimo politiką ir teikiant papildomą paramą mokykloms, kurios yra blogesnėje padėtyje esančiuose regionuose arba turi daug moksleivių iš blogesnėje socialinėje ir ekonominėje padėtyje esančių šeimų, galima padėti pagerinti įvairių socialinių sluoksnių moksleivių mokyklose pasiskirstymą bei mokymo paslaugas ir taip pagerinti moksleivių iš blogesnėje socialinėje ir ekonominėje padėtyje esančių šeimų mokymosi rezultatus ir sumažinti pavojų, kad jie nebaigs mokyklos.
- (3) Padedant vaikams, kurių gimtoji kalba yra kita nei vartojama mokykloje, gerinti mokykloje vartojamos kalbos žinias ir padedant mokytojams mokyti vaikus, kurių kalbų mokėjimo lygis skiriasi, gerinami migrantų vaikų mokymosi rezultatai ir mažinamas pavojus, kad jie nebaigs mokyklos.
- (4) Gerinant mokymo programų lankstumą ir pakeičiamumą (pvz., mokymo kursą dalijant į modulius ar suteikiant galimybę dirbti ir mokytis), visų pirma padedama moksleiviams, kuriems prasčiau sekasi mokykloje. Taip juos galima paskatinti tęsti mokslą, kuris geriau pritaikytas prie jų poreikių ir gebėjimų. Taip pat galima nagrinėti

su lytimi susijusias konkrečias mokyklos nebaigimo priežastis, kaip antai patekimą į darbo rinką pirma laiko arba paauglių nėštumą.

- (5) Gerinant profesinio mokymo programas ir didinant jų patrauklumą bei lankstumą, rizikos grupėms priklausantiems moksleiviams suteikiama patikimų alternatyvų. Profesiniu mokymu, kuris gerai integruotas į bendras švietimo ir mokymo sistemas, sudaromos alternatyvios galimybės gauti vidurinį ir aukštą išsilavinimą.

2.2 Intervencinėmis politinėmis priemonėmis siekiama užkirsti kelią mokyklos nebaigimo problemai gerinant švietimo įstaigų mokymo kokybę, reaguojant į pirmuosius pavojaus ženklus ir tikslingai remiant moksleivius ar moksleivių grupes, kurioms kyla mokyklos nebaigimo pavojus. Jos susijusios su visais švietimo lygmenimis – nuo ikimokyklinio iki vidurinio ugdymo.

Mokyklos ar mokymo įstaigos lygmens strategijos, kuriomis sprendžiama mokyklos nebaigimo problema, įtrauktos į bendrą mokyklų plėtotės politiką. Jomis siekiama kurti palankią mokymosi aplinką, stiprinti mokymo kokybę ir inovacijas, gerinti mokytojų kompetenciją, susijusią su socialine ir kultūrų įvairove, ir plėtoti kovos su smurtu ir priekabiavimu metodus.

- (1) Siekiant skatinti jaunuolius tęsti mokslą ir siekti gerų mokymosi rezultatų, reikia skatinti mokyklas tapti mokymosi bendruomenėmis, pagrįstomis visoms suinteresuotosioms šalims bendra mokyklų plėtros vizija, naudotis visa patirtimi ir žiniomis ir sukurti nešališką, įdomią ir patogią mokymosi aplinką.
- (2) Kuriant išankstinio perspėjimo apie rizikos grupėms priklausančius moksleivius sistemas galima padėti imtis veiksmingų priemonių, kol problemos netapo akivaizdžios, moksleiviai nepradėjo nutolti nuo mokyklos ir praleidinėti pamokas ar nemetė mokyklos.
- (3) Aktyvesniu tėvų dalyvavimu mokymo procese, glaudesniu jų bendradarbiavimu su mokytojais ir mokyklų bei tėvų partneryste skatinama šeimos parama siekiant gerų mokymosi rezultatų. Šiuo atveju gali padėti vietos bendruomenės atstovai, kurie padeda bendrauti ir mažinti nepasitikėjimą.
- (4) Plėtojant ryšius su suinteresuotosiomis šalimis už mokyklos ribų, kaip antai vietos bendruomenės tarnybomis, migrantų ir mažumų bendruomenių organizacijomis, sporto ir kultūros asociacijomis, darbdaviais ir pilietinės visuomenės organizacijomis, galima rasti holistinių sprendimų padėti rizikos grupėms priklausantiems moksleiviams ir sulaukti išorės, pvz., psichologų, socialinių darbuotojų ir su jaunimu dirbančių asmenų, kultūros ir bendruomenės reikalų tarnybų, pagalbos.
- (5) Tam, kad mokyklos lygmens priemonės būtų sėkmingos, būtina remti mokytojus, dirbančius su rizikos grupėms priklausančiais moksleiviais, ir suteikti jiems daugiau galių. Tinkamai parengtiems mokytojams lengviau prisitaikyti prie moksleivių įvairovės, padėti moksleiviams iš blogesnėje socialinėje padėtyje esančių šeimų ir įveikti kitus su mokymu susijusius sunkumus.
- (6) Užklasine veikla mokykloje ir už jos ribų, taip pat menine, kultūrine bei sporto veikla galima padidinti rizikos grupėms priklausančių moksleivių savigarbą ir sustiprinti jų gebėjimą išvengti mokymosi sunkumų.

Pavienių asmenų lygmens intervencinėmis politinėmis priemonėmis siekiama nustatyti paviniams moksleiviams skirtus įvairius paramos mechanizmus, kurie būtų pritaikyti prie jų poreikių. Jomis daugiausia dėmesio skiriama asmeniniam vystymuisi, siekiant stiprinti rizikos grupėms priklausančių moksleivių gebėjimą išvengti konkrečių sunkumų, kurie gali būti socialinio, kognityvinio ar emocinio pobūdžio, ir juos įveikti.

- (1) Teikiant individualią pagalbą paviniams moksleiviams padedama įveikti konkrečius mokymosi, socialinius ir asmeninius sunkumus. Švietimo darbuotojai ar bendruomenės nariai moksleiviams teikia tikslią individualią pagalbą arba juos konsultuoja mažose grupėse.
- (2) Stiprinant specialiai pritaikytus mokymosi metodus ir padedant rizikos grupėms priklausančioms moksleiviams mokytis, jiems padedama prisitaikyti prie formaliojo švietimo reikalavimų ir įveikti švietimo ir mokymo sistemos keliamas kliūtis.
- (3) Stiprinant orientavimą ir konsultavimą padedama moksleiviams pasirinkti profesiją, pereiti iš vieno švietimo lygio į kitą ir iš švietimo sistemos patekti į darbo rinką. Tai sumažina klaidingais lūkesčiais ar nepakankama informacija paremtų netinkamų sprendimų priėmimo tikimybę. Jaunuoliams lengviau priimti sprendimus, atitinkančius jų siekius, asmeninius interesus ir gebėjimus.
- (4) Finansinės paramos priemonėmis, kaip antai išmokomis mokslui, sprendžiama dėl finansinių priežasčių iškilusi mokyklos nebaigimo problema. Tokia parama gali būti teikiama, jei moksleivis mokyklą lanko reguliariai, ar gali būti susieta su šeimų socialinėmis išmokomis.

2.3 Kompensacinėmis priemonėmis siekiama padėti tiems, kurie metė mokyklą, siūlant būdus grįžti į švietimo ir mokymo įstaigas ir įgyti kvalifikaciją.

- (1) Sėkmingomis vadinamosiomis antros galimybės programomis sudaromos konkrečius mokyklos nebaigusių asmenų poreikius atitinkančios mokymosi sąlygos, pripažįstamas jų įgytas išsilavinimas ir skatinama jų gerovė. Šios programos skiriasi nuo mokyklų programų tiek organizaciniu aspektu, tiek mokymo būdais, ir dažnai skirtos mažoms besimokančiųjų grupėms, pritaikytos konkrečioms asmenims ir siejamos su naujovišku mokymu ir lanksčiomis mokymosi programomis. Jos turi būti lengvai prieinamos ir nemokamos.
- (2) Svarbu numatyti skirtingus būdus grįžti į tradicinę švietimo ir mokymo sistemą. Pamokos, skirtos pasivyti kitus moksleivius, gali padėti panaikinti atotrūkį.
- (3) Pripažįstant ir patvirtinant ankstesnį išsilavinimą, įskaitant neformaliojo mokymosi ir savimokos rezultatus, didinamas moksleivių pasitikėjimas savimi bei savigarba ir palengvinamas jų grįžimas į mokyklą. Tai gali paskatinti juos tęsti mokslą, padėti įvertinti savo gebėjimus ir geriau pasirinkti profesiją.
- (4) Tikslią individualią paramą sudaro sunkumų patiriantiems jaunuoliams teikiama socialinė, finansinė, pedagoginė ir psichologinė pagalba. Ji itin svarbi jaunuoliams, esantiems sunkioje socialinėje padėtyje ar patyrusiems emocinių sukrėtimų, dėl kurių jie negalėjo tęsti mokslo.